

Seksuaalinen tasavertaisuus - Sexuellt likaberättigande - SETA ry

Toimintakertomus 2008

Setan valtuusto hyväksynyt 25.4.09

Sisällys:

1 Setan tehtävät

2 Organisaatio

- 2.1 Hallituksen toiminta
- 2.2 Työyhteisö
- 2.3 Talous ja hallinto
- 2.4 Jäsenjärjestöt

3. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

- 3.1. Toiminta kotimaassa
- 3.2. Yhteistyösuhteet
- 3.3. Kansainvälinen toiminta
- 3.4. Asiallisen tiedon omena ja Kunniarotta -palkinnot

4. Koulutustoiminta

- 4.1 Yleistä
- 4.2 Koulutustapahtumia ja yhteistyötahoja
- 4.3 Ammattilaisille suunnattu koulutus
- 4.4 Vapaaehtoiskoulutus
- 4.5 Sisäinen koulutus

5. Nuorisotyö

- 5.1. Yleistä
- 5.2. Nuorisotyön koulutukset ja nuorille suunnatun materiaalin tuottaminen
- 5.3. Jäsenjärjestöjen toteuttaman paikallisen ja alueellisen nuorisotyön tukeminen
- 5.4. Aktiivinen yhteistyö järjestöjen ja viranomaisten kanssa

6. Sosiaalipalvelut

- 6.1 Moninaiset elämäntilanteet ja tukimuodot
- 6.2 Sateenkaariperhetyön projekti
- 6.3 Transtukipiste

7. Tiedottaminen

LIITTEET

- Liite 1. SETAN EDUSTUKSET
- Liite 2. SETAN MEDIANÄKYVYYS
- Liite 3. SETAN LAUSUNNOT JA TIEDOTTEET
- Liite 4. TILAUSKOULUTUKSET

1. Setan tehtävät

Seta on moniammatillinen ihmisoikeusjärjestö, joka kouluttaa, kehittää palveluja, tekee nuorisotyötä ja välittää tietoa seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta. Seta on vakiinnuttanut asemansa yhteiskunnallisena vaikuttajana ja asiantuntijana, jota kuullaan yhteiskunnallsiessa päätöksenteossa ja julkisessa keskustelussa. Setan toimintaa kuvaavat laajat yhteistyösuhteet viranomaistahoihin ja muihin kansalaisjärjestöihin.

Seta on liittotyyppinen kattojärjestö, jolla on parikymmentä jäsenjärjestöä. Ne ovat itsenäisiä yhdistyksiä, jotka kertovat toiminnastaan omissa erillisissä toimintakertomuksissaan. Vuonna 2008 Setan jäsenjärjestöjen määrä nousi yhdeksääntoista, kun Mummolaakso ry liittyi Setan jäsenjärjestöksi.

Seta on

- Ihmisoikeusjärjestö
- Koulutusta ja konsultointia tarjoava asiantuntijajärjestö
- Nuorisotyöjärjestö
- Sosiaalialan palveluja kehittävä ja tukeva järjestö
- 19 jäsenjärjestön katto-organisaatio

Setan tavoitteena on, että hyvinvointi ja perusoikeudet toteutuisivat Suomessa jokaisen kohdalla yhdenvertaisesti riippumatta henkilön seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä tai sukupuolen ilmaisusta. Seta on toiminnassaan sitoutunut ihmisoikeuksiin YK:n ihmisoikeuksien julistuksen, Yogyakartan periaatteiden sekä lapsen oikeuksien sopimuksen määritelmien mukaisesti.

Seta vaikuttaa eri yhteiskunnallisiin epäkohtiin ja puutteisiin tuottamalla oppimateriaalia, kouluttamalla, tiedottamalla, julkaisemalla kannanottoja ja osallistumalla julkiseen keskusteluun. Seta antaa lausuntoja ja sen edustajia on erilaisissa asiantuntijaryhmissä (ks. liite 1). Setalla on myös oma julkaisusarjansa, SETA-julkaisut.

2. Organisaatio

2.1 Hallituksen toiminta

Setan toimintaa johtaa ja ohjaa hallitus, joka toteuttaa edustajakokouksen kullekin toimintavuodelle hyväksymää toimintasuunnitelmaa ja talousarviota järjestön käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Hallitukseen kuuluu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä kuusi varsinaista ja kaksi varajäsentä. Kolme varsinaista jäsentä ja yksi varajäsen ovat vuosittain erovuorossa. Puheenjohtajiston kausi on kerrallaan kaksi vuotta.

Hallituksen puheenjohtajana toimi Juha Jokela ja varapuheenjohtajana Kirsti ”Titti” Laine. Hallituksen jäseniä olivat Manne Maalismaa, Johanna Pihlajamäki, R Räihä, Saija Rankinen, Jarkko Tontti ja Ted Urho sekä varajäseniä Veikko Halmetoja ja Saimy Swärd. Hallitus kokoontui yhteensä 11 kertaa. Kokoukset pidettiin useimmiten Setan tiloissa Helsingissä.

Hallitus perusti toimintaansa tukemaan työvaliokunnan, politiikkavaliokunnan, tiedotusryhmän ja jäsenjärjestötyöryhmän. Hallituksen perustamissa valiokunnissa ja työryhmissä toimi jäsenenä hallituksen jäseniä ja lisäksi politiikkavaliokuntaan kutsuttiin asiantuntijajäseniksi Outi Hannula, Elina Laavi, Tanja Lehtoranta ja Anna Moring.

Yhdistyksen sääntömääräinen valtuuston kokous järjestettiin 19.4. Turussa ja sääntömääräinen edustajakokous 29.11 Helsingissä. Edustajakokouksen puheenjohtajana toimi Laura Rissanen ja valtuuston puheenjohtajana Tarja Hautanen. Edustajakokous hyväksyi Setalle poliittisen strategian vuosille 2009-2013 ja valtuutti hallituksen valmistelemaan seuraava edustajakokousta varten järjestöstrategiaa ja sääntöuudistusta.

Valtuusto päätti keväällä hallituksen esityksestä perustaa edellisen vuoden tapaan vaalivaliokunnan, jonka tehtävänä oli valmistella syksyn edustajakokoukseen esitys hallitusvaalia varten. Valtuusto nimesi vaalivaliokunnan jäseniksi Thea Hakokorven, Tero Kankaanperän ja Mia Luukkosen sekä hallituksen edustajaksi R Räihän. Kankaanperä toimi kokoonkutsujana.

Yhdistyksen tilintarkastajina toimivat Tilintarkastusrengas Oy ja Tiina Saarinen (varatilintarkastajina Tilintarkastusrengas Oy ja Riia Törmä).

2.2 Työyhteisö

Toimintavuoden aikana Setassa toimi työsuhteessa

- pääsihteeri
- talous- ja hallintopäällikkö
- Transtukipisteen johtava sosiaalityöntekijä
- Transtukipisteen perhetyön koordinaattori
- Transtukipisteen yhteisötyöntekijä
- koulutussuunnittelija
- nuorisotyön koordinaattori
- toimistonhoitaja (osa-aikainen)
- sateenkaari-perhetyön projektikoordinaattori
- projektiavustaja (3 kk, osa-aikainen)

Pääsihteeri toimi koordinaattorien ryhmän (koulutussuunnittelija, projektin työntekijät, nuorisotyön koordinaattori) sekä talous- ja hallintopäällikön ja Transtukipisteen johtavan sosiaalityöntekijän lähiesimiehenä. Talous- ja hallintopäällikkö toimi toimistotyöntekijöiden lähiesimiehenä ja johtava sosiaalityöntekijä Transtukipisteen työntekijöiden lähiesimiehenä.

Vuonna 2008 pääsihteerinä toimi Johanna Pakkanen. Koulutussuunnittelijana toimi Marita Karvonen. Transtukipisteen johtavana sosiaalityöntekijänä toimi Maarit Huuska, perhetyön

koordinaattorina Ritva-Liisa Reinold 30.5.2008 asti ja Jaana Helminen 20.10.2008 alkaen. Yhteisötyöntekijänä toimi Malla Suhonen ja loppuvuodesta hänen sijaisenaan Irene Kajo. Anders Huldén toimi nuorisotyön koordinaattorina. Sateenkaariperhetyön projektissa projektikoordinaattorina toimi Juha Jämsä. Lisäksi projektissa työskenteli projektiavustajan tehtävässä Tiia Aarnipuu 1.1 - 31.3.2008. Toimistonhoitajana toimi osa-aikaisena työntekijänä Sirkka Silin.

Lisäksi alkuvuodesta toimistosihteerin tehtäviä suoritti siviilipalvelusmies (Matti Pöntinen, 1.1.–17.5.2008). Vuoden lopussa Setalla oli yhdeksän työntekijää, joista projektikoordinaattorin työsuhde päättyi vuoden lopussa. Lisäksi Setassa toimi lyhytaikaisia työharjoittelijoita. Useilla Setan työntekijöillä oli työnsä tukena vapaaehtoisia, jotka osallistuivat toimintaan esimerkiksi kouluttajina tai ryhmätoiminnan vastuuhenkilöinä.

Yhdistys sai Raha-automaattiyhdistykseltä avustusta jäsenjärjestöjen koulutus- ja sosiaalipalvelutoimintaan. Tällä avustuksella neljä jäsenjärjestöä (Helsinki, Tampere, Turku, Regnbågsankan) pystyivät palkkaamaan osa-aikaisia työntekijöitä. Lisäksi Jyväskylän Setalla oli osan vuotta yhtenä päivänä viikossa työntekijä ostopalvelusopimuksella Tampereen Setasta. Muut jäsenjärjestöt toimivat kokonaan vapaaehtoisvoimin.

Setan toimisto sijaitsee Helsingin Pikku-Huopalahdessa, osoitteessa Mannerheimintie 170 A. Järjestöllä on alivuokralaisina tiloissaan kaksi pienyritystä, hoivapalveluyritys Metsätähti Oy sekä atk-palveluja tuottava Sivuprojekti Oy sekä yksi Helsingin yliopiston väitöskirjantekijä. Toimistolla ovat myös Transtukupisteen ja Setan kirjastot sekä tiloja erilaisten pienryhmien kokoontumista ja pienten koulutustilaisuuksien järjestämistä varten. Helsingin seudun Seta ry muutti kesällä 2008 omiin erillisiin tiloihin.

Jäsenjärjestöillä on mahdollisuus käyttää Setan kokoustiloja maksutta hyväkseen kerran vuodessa esimerkiksi vuosikokousta varten sekä pientä korvausta vastaan. Tiloissa sijaitsevat Setan ja Transtukupisteen kirjastot ovat avoimia kirjastoja, joiden kokoelmiin kuuluu sekä kauno- että tietokirjallisuutta Setan kirjastossa sijaitsevaa laajaa lehtileikearkistoa ovat käyttäneet hyväkseen tutkijat ja opinnäytetöiden tekijät. Setan kirjastossa oli syyskuun puolivälistä joulukuuhun esillä venäläisen valokuvaajan Lida Mikhailovan ”I’m lesbian – do people around know that?” -näyttely, joka käsitteli avoimena elämisen ongelmia Venäjällä.

Toimintavuonna työntekijöiden työkyvyn kehittämiseen kiinnitettiin huomiota kehittämällä ryhmätyönohjausta sekä täsmentämällä työajanseurantaa ja liukumien käyttöä. Työntekijöiden käytössä olivat liikuntasetelit.

Kaikki yhdistyksen tiloissa tapahtunut toiminta ja leiritoiminta olivat päihteetöntä toimintaa. Yhdistys tuki päihteettömyyttä myös tarjoamalla tiloissaan viikoittaisen kokoontumispaikan AA-elämänlanka-ryhmälle.

2.3 Talous ja hallinto

Setan toimintaa rahoittavat suurimmalta osin Raha-automaattiyhdistys ja Opetusministeriö. Vuonna 2008 saatiin Raha-automaattiyhdistykseltä avustuksia yhdistyksen ja transtukupisteen toimintaan, lisäksi projektiavustusta sateenkaariperheprojektille. Myönnetty avustukset olivat vuoden 2007

tasolla. Opetusministeriö myönsi Setalle nuorisotyön yleisavustusta, joka oli noin 3 % vuotta 2007 suurempi.

Kuluneena vuonna Setan raha-automaattiyhdistyksen yleisavustuksesta myöntämät avustukset jäsenjärjestöjen sosiaalipalvelu- ja koulutustoimintaan olivat 66 140 euroa. Korotusta vuoteen 2007 oli n. 6,7 %.

Pienempiä avustuksia saatiin Helsingin kaupungilta, William Thuringin Stiftelsiltä ja Suomalais-Ruotsalaiselta kulttuurisäätiöltä. Lisäksi järjestö sai tuottoja koulutustoiminnastaan, Afrodite Oy:n kanssa tehdystä markkinointiyhteistyöstä sekä muusta varainhankinnasta, kuten keräyksestä, sekä julkaisujen ja pelikorttien myynnistä. Tuottoja kertyi myös jäsenjärjestöjen jäsenmaksuista (2 euroa/ jäsenjärjestön jäsen) ja kannatusjäsenmaksuista.

Setan taloustilanne ja maksuvalmius oli toimintavuonna tyydyttävä. Tilikauden ylijäämä on budjetoitua suurempi. Tulosta parantavana olennaisena eränä on vuodelle 2008 tuloutettu Pirkko Saision lahjoituksen loppuosa, 12.000 euroa. Lisäksi koulutus- ja muut tuotot sekä varainhankinnan tuotot olivat budjetoitua suuremmat. Avustus pohjaisen toiminnan kulut toteutuivat pääosin toimintasuunnitelman ja talousarvion mukaisesti, henkilöstökulut olivat budjetoitua alhaisemmat. Tilikauden ylijäämä siirretään järjestön omaan pääomaan. Yksityiskohtaisemmat taloustiedot selviävät erillisestä talouskertomuksesta.

2.4 Jäsenjärjestöt

Setalla oli vuoden 2008 lopussa 19 jäsenjärjestöä: Dreamwear Club DWC ry, Regnbågsankan, Helsingin seudun SETA ry, Joensuun seudun seksuaalinen tasavertaisuus Hobiles ry, Jyväskylän SETA ry, Mummolaakso ry, Opiskelijavinokkaat OVI ry, Oulun SETA ry, QueerKymi ry, Porin seudun SETA ry, Rovaniemen Seksuaalinen tasavertaisuus SETA ry, Sateenkaariperheet - Regnbågsfamiljer ry, Sosiaali- ja terveysalojen lesbo- ja homotyöntekijät – STEAM ry, Savon Seksuaalinen Tasavertaisuus ry, Suomen Karhut – Fin- Bears ry, Tampereen SETA ry, Turun Seudun SETA ry, Vaasan SETA ry ja Åländska Gayföreningen Regnbågsfyren rf. MSC Finland – Tom's Club ry päätti erota Setan jäsenyydestä huhtikuussa 2007.

Vuoden päättyessä Setalla oli neljä kannatusjäsentä: Helsingin yliopiston ylioppilaskunta HYY, Vasemmistonuoret ry, Sosiaalidemokraattiset opiskelijat SONK ry ja Vihreät nuoret ja opiskelijat ViNO ry.

Vuoden aikana järjestettiin neljä jäsenjärjestötapaamista. Aiheina olivat kunnallisvaalivaikuttaminen, talousasiat ja järjestön strategiatyö. Tapaamisia järjestettiin Turussa ja Helsingissä. Setan työntekijät antoivat myös jäsenjärjestöjen edustajille neuvontaa taloudenhoitoon, toiminnan organisoimiseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyen. Setan jäsenjärjestöille tarjoamat koulutuspalvelut ja nuorisotoiminnan ohjaamisen tuki kuvataan tarkemmin luvuissa 4 ja 5.

3. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Toimintavuonna keskeisiä teemoja Setan yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa olivat

- Adoptiokysymykset
- Yhdenvertaisuuskysymykset kunnallisvaaleissa
- Yhdenvertaisuuslain ja sen valvonnan uudistamiseen vaikuttaminen.
- Yhdenvertaisuus työelämässä
- Yhdenvertaisuuskysymykset EU:ssa ja Etyjissä

3.1. Toiminta kotimaassa

Seta antoi useita lausuntoja adotiolainsäädännön uudistamisesta ja toi niitä julkisuuteen lehdistötiedottein. Seta otti osaa myös mediakeskusteluun aiheesta. Setan edustaja osallistui oikeusministeriön asettamaan työryhmään, joka teki taustatyötä hallituksen esityksen valmistelemiseksi perheen sisäisen adoption avaamiseksi rekisteröidyssä perisuhteessa. Vt. pääsihteeri jätti Setan edustajana eriävän mielipiteen työryhmämuistioon koskien siirtymäajoista säätämistä eroperheille. Hallituksen antaessa esityksen perheen sisäisen adoption avaamisesta Setan kanta oli otettu hallituksen esitykseen.

Seta järjesti kunnallisvaalikampanjan ja julkisti omat kunnallisvaalitavoitteensa. Suomeksi ja ruotsiksi painettua Tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kunta -esitettä lähetettiin eteenpäin jäsenjärjestöjakelelun ja puoluetuimistojen kautta. Jäsenjärjestöille annettiin koulutusta kunnallisvaalivaikuttamisesta keväällä 2008.

Yhdenvertaisuuslain uudistamiseen osallistuttiin kuulemisten ja lausuntojen kautta sekä ennen kaikkea yhdenvertaisuustyöryhmän kansalaisjärjestöjaostossa toimimisen kautta, jossa tuotiin esiin sukupuolivähemmistöjen syrjintäsuojan epäselvää tilannetta sekä nykyisen yhdenvertaisuuslain epäsymmetrisyyttä. Myös seksuaalivähemmistöjen asioihin perehtyneen valtuutetun puutetta pidettiin esillä.

Journalisti Johanna Korhosen ja Kirkkoherra Olli/ Marja-Sisko Aallon tapaukset herättivät ensimmäistä kertaa suuren julkisen keskustelun seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohtaamasta työsyrrjinnästä. Setasta osallistun julkaisen keskusteluun antamalla asiasta lukuisia haastatteluja sekä välittämällä toimittajille tausta-aineistoa ja tutkimustietoa sekä tutkijoiden yhteystietoja aiheeseen liittyen.

Setalta pyydettiin vuoden aikana lausuntoja ja kommentteja lainsäädäntöhankkeisiin sekä erilaisiin julkisen sektorin toimijoiden ja muiden organisaatioiden toimintaohjelmiin liittyen. Teemoja, joita Seta pyrki lausuntotyöllä nostamaan esiin olivat muun muassa: lähisuuhdenväkivallan uhrien tukijärjestelmien puutteet, tietopohjan puutteet, alaikäisin nuoriin kohdistuvien konversiohoitojen (nk. eheytyshoidot) terveystriskit, monivanhempaisten perheiden lasten epäselvä oikeudellinen tilanne, nuorten transihmistien hoitopääsyn vaikeudet, Kelan epäloogiset linjaukset transsukupuolisten hormonihoidoissa ja sateenkaariperheellisten IVF-hoidoissa sekä intersukupuolisten pikkulasten tarpeettomat leikkaukset ihmisoikeuskysymyksenä. Lausunnoista ja kannanotoista tarkemmin toimintakertomuksen liitteessä 2. Vastuu vaikuttamistyössä oli yhdistyksen hallituksella ja sitä toteuttivat ensisijaisesti puheenjohtajisto ja pääsihteeri. Poliittikkavaliokunta toimi keskeisenä valmistelevana elimenä.

Homofobian vastaisena päivänä 17.5 Seta osallistui Ranneliikkeen järjestämään tapahtuman järjestämiseen kirjasto 10:ssä. Puheenvuoroissaan Setan edustajat nostivat esiin syrjinnän vaikutuksia yksilöille. Lisäksi Seta järjesti tapahtumaan paneelikeskustelun sateenkaariperheiden kokemasta eriarvoisuudesta sosiaali- ja terveyspalveluissa.

Seta pureutui ikäihmisten kysymyksiin perustamalla LHBT-vanhustyön yhteistyöverkoston tutkijoista, järjestöjen edustajista ja vanhustyön toimijoista ja järjesti sille kaksi vanhuuspoliittista tapaamista. Tapaamisissa käytiin keskustelua siitä, kuinka käynnistää toimintaa, jolla voisi edistää seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen huomioimista ikääntyneille suunnatuissa palveluissa. Suomalaisella vanhustyön ja – tutkimuksen kentällä teema on tähän asti puuttunut täysin. Aloite ikääntyvien kysymysten pohtimiselle tuli jäsenjärjestöltä Suomen Karhut.

Seta vaati sisäministeri Holmlundia kiinnittämään huomiota homo- ja transfobiseen viharikollisuuteen ja ajoi onnistuneesti YES-hankkeessa asiaan pureutuvan tutkimuksen käynnistämistä. Toimintavuoden aikana otettiin Setassa koekäyttöön syrjintätietojen keruulomake laadullisen tiedon keräämiseksi Setaan tulevista syrjintäyhteydenotoista. Vastauksissa nousivat esiin transsukupuolen ja sukupuolen ilmaisun vuoksi koettu häirintä sekä sateenkaariperheellisten kohtaama eriarvoinen kohtelu ja viranomaistiedon puutteet.

Kansainvälisessä yhteistyössä korostui vaikuttaminen Euroopan komission esitykseen uudesta syrjinnän vastaisesta direktiivistä ja Suomen Etyj-puheenjohtajuus.

Yhteiskunnallisessa vaikuttamistyössä Seta saavutti itselleen asettamansa vuositavoitteet. Sen lisäksi toimintavuosi oli vilkas ja antoi mahdollisuuksia nostaa esiin monia Setalle pitkällä tähtäimellä tärkeitä yhteiskunnallisia kysymyksiä.

3.2. Yhteistyösuhteet

Setan edustajat tapasivat eri yhteyksissä poliittisia päättäjiä sekä yhteistyötahojen ja rahoittajien edustajia. Joulukuussa puheenjohtaja ja vt. pääsihteeri tapasivat kutsusta Tasavallan presidentin. Vierailulla keskusteltiin ajankohtaisista yhdenvertaisuuskysymyksistä. Puheenjohtajisto, pääsihteeri ja osa työntekijöistä osallistui puhujina ja kutsuvieraina keskustelu- ja juhlatilaisuuksiin sekä seminaareihin ja useisiin verkostoihin (liite 1).

Kampanjoita ja hankkeita

YES - Yhdenvertaisuus EtuSijalle –hanke 1

EU:n Progress-ohjelman (2007-2013) syrjimättömyys-toimintalinjan rahoituksella toteutettu kansallinen syrjinnän vastainen kampanja. Hankkeen tavoitteena oli kasvattaa tietoisuutta ja valmiuksia yhdenvertaisen kohtelun ja syrjimättömyyden toteutumiseksi sekä edistää monimuotoisuuden hyväksymistä yhteiskunnassa. YES 1 –hanketta toteutettiin yhteistyössä eri ministeriöiden, syrjinnän vaarassa olevia ryhmiä edustavien kattojärjestöjen sekä neuvottelukuntien kanssa. Puheenjohtaja toimi hankkeen ohjausryhmässä. Hankkeen puitteissa toteutettiin muun muassa yhdenvertaisuustiedottamista sekä käynnistettiin selvitys homo- ja transfobiseen

viharikollisuuteen liittyen (toteuttajatahona poliisiammattikorkeakoulu). Internet-sivu:
http://www.yhdenvertaisuus.fi/suomi/yes-yhdenvertaisuus_etusijalle/

Moninaisuuden puolesta, syrjintää vastaan -kampanja

Euroopan komission "Moninaisuuden puolesta. Syrjintää vastaan." -kampanja on osa Euroopan komission syrjintää vastustavaa ohjelmaa. Kampanja taistelee rodusta tai etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta, iästä, vammasta tai seksuaalisesta suuntautumisesta aiheutuvaa syrjintää vastaan. Setan edustajana kampanjan kansallisessa työryhmässä toimi vt. pääsihteeri.

Syrjinnästä vapaa alue -kampanja

Syrjinnästä vapaa alue -kampanja on kaikenlaisen syrjinnän, kiusaamisen ja häirinnän vastainen tiedotuskampanja, jonka avulla organisaatiot ja työyhteisöt tuovat julki sitoutumisensa syrjimättömyyden periaatteeseen. Kampanjaa toteutetaan yhteistyössä Helsingin Sanomien, Monikulttuurisen liikuntaliitto FIMU:n, Euroopan komission moninaisuuden puolesta syrjintää vastaan kampanjan, Vammaisfoorumi ry:n, Ihmisoikeusliitto ry:n, Seta ry:n sekä sisäasiainministeriön koordinoiman Yhdenvertaisuus EtuSijalle -hankkeen kesken. http://www.yhdenvertaisuus.fi/suomi/syrjinnasta_vapaa_alue/

Amnestyn joku raja –kampanja

Työvaliokuntaan osallistumisen kautta vt. pääsihteeri toi esiin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien parisuhdeväkivallan uhrien tilennetta ja tukijärjestelmien puutteita. Toimintavuonna Amnesty teki kuntavaalityötä, jonka myötä 404 valituista edustajista oli sirtoutunut Joku raja! –kampanjan tavoitteisiin.

PAMECUS-tutkimushanke / Univeristy of Bradford, Iso-Britannia

Tutkimushankkeen tavoitteena on tutkia positiivisten erityistoimien merkitystä yhdenvertaisuuden edistämässä ja syrjinnän torjunnassa. Tutkimuksessa vertaillaan EU:n jäsenmaita, Kanadaa, Yhdysvaltoja ja Etelä-Afrikkaa. Hanketta johtaa Bradfordin yliopisto (Centre for Inclusion and Diversity - School of Health Studies) ja sen rahoittaa Euroopan komissio. Puheenjohtaja kutsuttiin hankkeen johtoryhmään syyskuussa 2008. Hankkeen internetsivut: <http://www.brad.ac.uk/pamecus/>

Kansallisia verkostoja ja työryhmiä

Perheen sisäinen adoptio rekisteröidyssä parisuhteessa -työryhmä (OM)

Työryhmä kuuli asiantuntijoita ja valmisteli ehdotuksen säännöksiksi, joilla mahdollistetaan perheen sisäinen adoptio rekisteröidyssä parisuhteessa elävälle sosiaaliselle vanhemmalle. Työryhmässä toimi Setan edustajana vt. pääsihteeri.

Yhdenvertaisuustoimikunnan kansalaisjärjestöjaosto (OM)

Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamista pohtiva yhdenvertaisuustoimikunta perusti toimintavuonna kansalaisjärjestöjaoston, mihin Setan edustajaksi nimettiin puheenjohtaja.

Kansainvälisten ihmisoikeusasiain neuvottelukunta (UM)

Neuvottelukunta on ulkoasiainministeriön riippumaton, neuvoa-antava ja ihmisoikeuskysymyksiin keskittynyt toimielin. Se toimii ulkoasiainministeriön ja kansalaisjärjestöjen välisenä yhteydenpitokanavana ihmisoikeuskysymyksissä. Neuvottelukunta edistää keskustelua ihmisoikeuskysymyksissä järjestämällä seminaareja ja seuraamalla kansallisia ja kansainvälisiä

ihmisoikeuskysymyksiä ja antamalla lausuntoja niihin liittyen. Setan varsinaisena edustajana toimi puheenjohtaja ja varajäsenenä vt. pääsihteeri.

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, miesjaosto (STM)

Miesjaosto toimii neuvottelukunnan mieskysymyksissä asiantuntijaelimenä, keskustelun herättäjänä, aloitteentekijänä sekä kysymysten selvittäjänä. Seta piti edustajansa kautta jaostossa esillä ei-heteroseksuaalisten miesten kysymyksiä.

Syrjinnän seuranta-työryhmän (SM)

päättäneen MERA-hankkeen esityksen mukaisesti sisäasiainministeriö on käynnistänyt Syrjinnän seurantajärjestelmän toimeenpano –hankkeen, jonka tueksi on perustettu seurantatyöryhmä. Setalla oli edustus työryhmässä. Seurantaryhmä myös koordinoi Syrjintä Suomessa –raportin tuottamista, jonka uusimpaan versioon Seta toimitti syrjintätapaustietoja syksyllä 2008.

HIV-säätiö ja Aids-tukikeskus

Setalla oli toimintavuonna koulutus- ja tiedotusyhteistyötä Aids-tukikeskuksen Miesten kesken – työn kanssa. Setalla oli edustus HIV-säätiön hallituksessa.

Elävä kirjasto –verkosto

Seta oli mukana yhdenvertaisuus- ja monikulttuurisuustyömenetelmän tukiverkostossa ja osallistui Elävä kirjasto –tapahtumien järjestämiseen.

Seksuaalineuvojien verkosto

Koulutussuunnittelija osallistui verkoston toimintaan.

Kansainvälisyyskasvatuksen referenssiryhmä

Setalla oli edustaja Kehys ry:n (Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys) kansainvälisyyskasvatuksen referenssiryhmässä.

Naisten linjan verkosto

Naisten linja Suomessa ry tarjoaa neuvonta- ja tukipalveluja väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille naisille. Seta pyrkii olemaan mukana verkostossa, jotta Setan edustamien ryhmien kysymykset eivät unohtuisi tukijärjestelmien kehittämistyössä.

Amnestyn HLBT-ryhmä

Seta teki yhteistyötä ryhmän kanssa muunmuassa tukemalla sen tarkkailijan osallistumista ILGAn vuosikokoukseen Wienissä syksyllä 2008.

Kylässä koulussa – oppaan taustaryhmä

koulutussuunnittelija osallistui usean järjestön yhteistyönä tekemän Kylässä koulussa – oppaan laatimiseen. Opas on luotu työkaluksi edistämään kansainvälisyyskasvatusta tekevien kansalaisjärjestöjen ja oppilaitosten välistä yhteistyötä. Ks.

<http://www.kansainvalisyyskasvatus.net/vinkkipankki/vinkki/681>

Setan jäsenyyksiä kattojärjestöissä

ILGA - The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association

Seta kuuluu Euroopan osastoon ILGA European.V. 2008 varapuheenjohtaja toimi aktiivisesti yhdistyksen eu-verkostossa.

YTY ry - Sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyöyhdistys

Setalla on edustus YTYn kansanterveystyön neuvottelukunnassa

Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi

Toimintavuonna Setan nuorisotyön koordinaattori toimi Allianssin Monimuotoisuus- ja yhdenvertaisuustyöryhmän puheenjohtajana

Tekry

Seta on Terveystieteiden edistämisen keskuksen jäsen

Väestöliitto

Seta on Väestöliiton jäsen

3.3. Kansainvälinen toiminta

Seta kuuluu ILGAN Euroopan osastoon ILGA-Europeen, joka on noin 200 eurooppalaisen seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöjen järjestön kattojärjestö. ILGA-Europe työskentelee erityisesti Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston syrjinnän vastaisen politiikan vahvistamiseksi. ILGA-Europe tukee seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen järjestöjen toimintaa koko Euroopassa, erityisesti itäisen Euroopan alueella.

Setan edustajat osallistuivat ILGA-Europan ja ILGAN vuosikokouksiin Wienissä. ILGA-Europan EU-verkostossa toimi vuonna 2008 varapuheenjohtaja.

Entistä kattavampi syrjinnän vastainen EU-direktiivi

Setan EU-vaikuttaminen keskittyi uuden moniperustaisen syrjintädirektiivin edistämistyöhön Euroopan komissiossa. Nykyisin seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvästä syrjintäsuojasta säädellään vain työelämän osalta EU:n työelämädirektiivissä. Uuden direktiivin tavoitteena on laajentaa syrjintäsuoja myös muille elämän osa-alueille, kuten palveluihin. Lupaavalta vaikuttaneesta valmistelutyöstä huolimatta, komissio oli tiputtamassa seksuaalisen suuntautumisen syrjintäperusteena pois esityksestään. Tämän johdosta ILGA-Europe käynnisti mittavan vaikuttamiskampanjan, johon Seta osallitui kansallisella ja EU-tasolla. Seta oli yhteydessä asianosaisiin sektoriministerieihin Suomessa sekä EU-komissaareihin ja Euroopan parlamentin jäseniin Brysselissä. Setan varapuheenjohtaja oli kuultavana eduskunnan työelämä- ja

tasa-arvovaliokunnassa Suomen kantaan liittyen. Komissio päätyi esittämään moniperustaista, entistä laajempaa vähemmistöjen suojaa.

Suomen Etyj:n puheenjohtajamaana

Suomi toimi vuoden 2008 Etyj:n puheenjohtajamaana. Seta oli aktiivisesti edistämässä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen parempaa huomioimista järjestön demokratia- ja ihmisoikeustyössä yhteistyössä ILGA-Europe, Human Rights First, Human Rights Watch ja COC Netherlands -järjestöjen kanssa. Etyj-vaikuttamiseen liittyen puheenjohtaja osallistui järjestön inhimillisen ulottuvuuden seurantakokoukseen Varsovassa ja ILGA-Europen vuosikokoukseen Wienissä lokakuussa sekä STETEn järjestämään kansalaisjärjestökoferenssiin Etyjin Helsingin ministerineuvoston kokouksen aattona joulukuussa. Vt. pääsihteeri osallistui Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR) järjestämään kansalaisjärjestötapaamiseen Helsingissä, missä hän nosti esiin, ettei homo- ja transfobinen viharikollisuus ole saanut ansaitsemaansa huomiota suomalaisessa yhteiskunnassa. Tapaamisten lisäksi Seta kävi aktiivista vuoropuhelua puheenjohtajuutta hoitavan ulkoasianhallinnon edustajien kanssa ja lähestyi myös ulkoministeriä ja hänen poliittista valtiosihteeriään Etyj-asoihin liittyen. Vaikuttamistyön tavoitteena oli lujittaa Etyjin sitoutumista seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien ja aseman edistämiseen muun muassa viharikollisuuden torjuntaan liittyen. Keskeinen tavoite oli, että ministerineuvosto päättää lisätä seksuaalinen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetin yksiselitteisesti järjestön suvaitsevaisuus- ja syrjinnanvastaisen työn piiriin. Vaikka tavoite jäi toteuttamatta muun muassa Vatikaanin vastustuksen ja järjestön sisäisten ristiriitojen takia, kyseiset teemat saivat näkyvämmän aseman järjestön työssä.

Muuta kansainvälistä yhteistyötä

Lisäksi Setan hallituksen jäsen R Räihä ja nuorisotyön koordinaattori toimivat Suomen ja Setan edustajina Itämeren maiden Roundtable –LHBT-nuorisoverkostossa. Koulutussuunnittelija osallistui kesäkuussa Sloveniassa järjestettyyn pride-viikon LHBTI-seminaariin, jossa hän piti kutsuttuna puhujana alustuksen aiheesta LHBTI-ihmisten ihmisoikeustilanne Suomessa. Slovenialaisen pride-tapahtuman yhteistökumppaneina seminaarin järjestämisessä olivat pohjoismaiden lähetystöt Sloveniassa.

3.4. Asiallisen tiedon omena ja Kunniarotta -palkinnot

Setan vuotuinen Asiallisen Tiedon Omena -tunnustuspalkinto jaettiin Helsinki Pride 2008 -tapahtumassa Kaivopuistossa. Palkinnon saivat laulaja Jenni Vartiainen ja laulun tekijä Teemu Brunila kappaleesta ”Ihmisten edessä”, jonka nähtiin koskettaneen syvästi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvia, heidän läheisiään ja ystäviään kuvatessaan arkipäivän avoimuuden haasteellisuutta.

Kunniarotta-antipalkinto jaettiin ylipormestari Raimo Ilaskivelle, kansanedustaja Bjarne Kallikselle ja kenraali Gustav Hägglundille. Kunniarotat liittyivät keväällä 2008 käytyyn keskusteluun Mannerheim-nukkeanimaatiosta. Ilaskivi, Kallis ja Hägglundin olivat esittäneet

julkisuudessa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvia suomalaisia loukkaavia kommentteja ja siten puheillaan pitäneet yllä syrjiviä asenteita.

4. Koulutustoiminta

4.1 Yleistä

Setan tavoite on, että seksuaalisen suuntautumisen, sukupuolen ja perhemuotojen moninaisuus kuuluisi itsestään selvänä osana eri alojen ammattilaisten ja asiantuntijoiden osaamiseen ja eri alojen koulutussisältöihin sekä peruskoulutukseen kaikilla koulutusasteilla. Tämä tavoite on erityisen tärkeä sosiaali- ja terveysaloilla sekä opetusallalla, mutta myös laajemmin kaikilla aloilla, joilla työhön kuuluu asiakastyötä sekä ylipäättään työelämän organisaatioissa esimerkiksi henkilöstöhallinnossa. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Seta kouluttaa eri alojen nykyisiä ja tulevia asiantuntijoita.

Setan toteuttama ulospäin suunnattu koulutustoiminta voidaan karkeasti jakaa ammatilliseen ja vapaaehtois-koulutukseen. Setan sisäinen koulutus koostuu KSL-avusteisesta kurssitoiminnasta.

Koulutuspalveluiden toiminnan painopisteenä vuonna oli jäsenjärjestöjen vapaaehtoisten koulutustarpeisiin vastaaminen. Keskeisenä tehtävänä oli erityisesti uusien vapaaehtois-kouluttajien rekrytointi, heidän osaamisensa kehittäminen sekä heille suunnatun materiaalin suunnittelu ja tuottaminen. Vapaaehtois-koulutuksen koulutussisältöjen saattaminen yhdenmukaisiksi ihmisoikeusjärjestö Setan perustehtävän kanssa jatkui.

4.2 Koulutustapahtumia ja yhteistyötahoja

Setassa toteutettiin vuonna 38 ammatillista tai niihin rinnastettavaa koulutusta, joiden kesto vaihteli puolesta tunnista lähes seitsemään tuntiin. Setan koulutusten perinteisiä asiakkaita ovat olleet seksuaalineuvoja- ja seksuaaliterapeuttikoulutusta järjestävät tahot sekä ammattikorkeakoulut.

Uusia asiakkuuksia ovat olleet mm. Helsingin ja Espoon kaupungit sekä Suomen mielenterveysseura. Muita tärkeitä koulutustilajia oli Suomen Punaisen Ristin Veripalvelu, jonka koko valtakunnallinen henkilöstö koulutettiin temasta Syrjintä kokemuksena. Lisäksi Sexpo on tilannut useita koulutuksia aiheena sukupuolen moninaisuus ja Transtukipisteen työmenetelmät. Suoraan ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuskysymyksiin liittyviä koulutuksia oli muutama.

Kaikille avoimia, maksullisia ammatillisia koulutuksia toteutettiin Setan toimitiloissa vuoden aikana kaksi. Näiden päivän kestävien Setan työntekijöiden ja ulkopuolisten asiantuntijoiden toteuttamien koulutusten aiheet olivat Miesten välinen seksi ja moninaiset parisuhteet sekä Nuorisotyötä ihan homona - seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt nuorisotyössä. Koulutuksiin osallistuneet olivat sosiaali- ja terveydenhoitoalan sekä nuorisotyön ammattilaisia.

Yhteistyössä Setan Sateenkaariperhetyön projektin kanssa järjestettiin adoption ja sijaishuollon ammattilaisille huhtikuussa kaksipäiväinen seminaari Mies- ja naisparit asiakkaina ja resurssina. Kouluttajina toimivat englantilaisen BAAF-organisaation (British Association for Adoption &

Fostering) kouluttajat Chris Christophides ja Roana Roach. Koulutuksessa luennoivat myös suomalaiset lastenpsykiatrian, sosiaalialan ja lainsäädännön asiantuntijat.

Seta on toteuttanut yhteistyössä koulutuksia myös muiden järjestöjen ja toimijoiden kanssa. Seta osallistui tammikuussa EU-komission tilaaman syrjinnän vastaisen Anti-discrimination -seminaarin toteuttamiseen. Yhteistyökumppaneina olivat Ihmisoikeusliitto, Vammaisfoorumi sekä Faro ry. Seminaari, jossa koulutussuunnittelija toimi kouluttajana, oli suunnattu ammattiyhdistysliikkeiden edustajille sekä kansalaisjärjestöille, jotka haluavat olla aktiivisesti mukana syrjinnän vastaisessa työssä. Tavoitteena oli parantaa eri toimijoiden osaamista syrjintäasioissa ja lisätä näiden välistä yhteistyötä.

Setan koulutustoiminta on tehnyt syrjinnän vastaista yhteistyötä myös Syrjinnän vastainen alue – kampanjan puitteissa. Fimu (Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto) koordinoi Syrjinnästä Vapaa Alue-kampanjaa, jolla pyritään edistämään syrjimättömyyttä työyhteisöissä ja vapaa-ajalla. Setan ja Fimu:n ohella kampanjassa ovat mukana IOL, Sisäasiainministeriön Yhdenvertaisuus EtuSijalle – hanke ja Vammaisfoorumi. Kampanjasta on tiedotettu mm. erilaisissa seminaareissa, koulutuksissa ja nettisivuilla. Marraskuussa Helsingin Sanomien nettisivuille avautui mahdollisuus haastaa erilaisia yhteisöjä mukaan Syrjinnästä vapaaksi alueeksi lähettämällä e-kortin.

Muita yhteistyötahoja ovat vuoden aikana olleet mm. Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry, Prometheus-leirin tuki ry, Väestöliitto, Kepa ry, YK-liitto, Plan, Nuorten Akatemia, Sexpo, Pelastakaan Lapset ry sekä Aktuaali-koulutuspalvelut. Yhteistyötä on tehty mm. Elävä kirjasto – tapahtumien toteuttamisessa sekä järjestöjen kansainvälisyyskasvatuksen kouluvierailuoppaan tuottamisessa. Koulutussuunnittelija on osallistunut kansainvälisyyskasvatuksen referenssiryhmän toimintaan.

4.3 Ammatilaisille suunnattu koulutus

Ammatilaisille suunnatut koulutukset ovat koulutuksia, joissa usein sosiaali-, terveydenhoito ja opetusalan ammatilaiset tai ammattiin opiskelevat kouluttautuvat seksuaalisen suuntautumisen, sukupuolen ja perhemuotojen moninaisuudesta. Koulutusten tavoitteena on kasvattaa alan ammattilaisten valmiuksia toimia asiakaspalvelussa LHBTI-sensitiivisellä tavalla sekä lisäämällä heidän tietouttaan että tuottamalla kohtaamisia, jotka purkavat ennakkoluuloja ja stereotyyppisiä näkemyksiä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä.

Ammatilaisille suunnattujen koulutusten kouluttajina toimivat Setan, Transtukupisteen ja jäsenjärjestöjen työntekijät sekä vapaaehtoiset kokemuskouluttajat. Kouluttajien koulutusosaamista on kehitetty kuukausittaisissa tapaamisissa, joissa on käsitelty eri kouluttamiseen liittyviä teemoja, esimerkiksi kouluttajan roolia, tehtäviä, ryhmädynamiikkaa ja oppimiskäsityksiä. Ammatilaisille suunnatun koulutuksen suunnittelussa painopisteenä oli kouluttajan valmiuksien kasvattaminen. Koulutusmoduuleja on jatkokehitetty ja tietosisältöjä päivitetty yhteistyössä kouluttajien kanssa.

Koulutustoiminta sekä Setan Sateenkaariperhetyön projekti toteuttivat yhteistyössä monta koulutusta, joiden pääasiallinen aihe oli sateenkaariperheet ja niiden kohtaaminen palveluissa. Sateenkaariperhetyön projektin projektikoordinaattori on myös toteuttanut itsenäisesti muutamia koulutuksia ja seminaariosallistumisia. Myös nuorisotyön puitteissa toteutettiin paljon koulutuksia,

kuten jo mainittu avoin koulutus nuorisotyön ammattilaisille. Nuorisotyön koulutustoiminnan suunnittelussa ja kysynnän kanavoimisessa tehtiin yhteistyötä nuorisotyön koordinaattorin kanssa.

4.4 Vapaaehtoiskoulutus

Seta ry:n nuorille suunnattu vapaaehtoisten toteuttama koulutus on pääasiallisesti jäsenjärjestöjen vastuulla. Seta on vuoden aikana toteuttanut myös kouluvierailuja, joita paikallinen jäsenjärjestö ei ole voinut toiminnan puutteesta tai muusta käytännön esteestä toteuttaa. Vierailuja kouluissa on toteutettu 11 kpl, kolme kouluryhmää on tullut vierailulle Setan toimistolle.

Prometheus-leirivierailujen koordinointi on Setan vastuulla. Näitä vierailuja toteutettiin jäsenjärjestöjen toimesta yhteensä 62 kappaletta, leirejä oli yhteensä 68. Kaikki Seta-vierailut perustuvat vahvaan vuorovaikutteisuuteen; suurin osa vierailuajasta hyödynnetään leiriläisten kysymyksiin vastaamiseen ja keskusteluun. Setan koulutustoiminta tavoitti leirivierailuillaan arviolta hiukan yli tuhat nuorta.

Nuorille suunnattujen moninaisuuskasvatusten ja -koulutusten tavoitteena on tarjota mahdollisuus saada perustietoa seksuaalisen suuntautumisen, sukupuolen ja perhemuotojen moninaisuudesta sekä tilaisuus oppia ja keskustella avoimesti homojen, lesbojen, bi- ja transihmisten elämästä ja voimavaroista. Kouluyhteisöissä laajempi tavoite on lisätä tietoutta yhteiskunnan heteronormatiivisuudesta ja sukupuoleen liittyvistä normeista, vähentää vähemmistöihin kohdistuvia ennakkoluuloja ja edesauttaa kouluyhteisöjen muodostumista moninaisuutta arvostavaksi, kaikille nuorille turvalliseksi oppimisympäristöksi.

Vapaaehtoiskoulutuksen toiminnan suunnittelun painopiste oli kouluttajien osaamisen kehittäminen ja tietopohjan päivittäminen. Vapaaehtoiskouluttajien osaamisen kehittämiseen panostettiin järjestämällä kaksi viikonlopun pituista peruskoulutusta kouluttajiksi haluaville ja niille vanhoille kouluttajille, jotka halusivat päivittää omaa osaamistaan. Molemmat koulutukset olivat Helsingissä: alkuvuodesta järjestettiin suomenkielinen peruskoulutus ja elokuussa toteutettiin ruotsinkielinen peruskoulutus vapaaehtoiskouluttajille.

Jatkokoulutusta kouluttajille järjestettiin vuoden 2008 aikana viisi kertaa. Toukokuussa yhdysvaltalainen LHBTI-kouluttaja Curtis Hoover kertoi vapaaehtoiskouluttajille kokemuksiaan kouluttamisesta Yhdysvalloissa. Tampereella järjestettiin syyskuussa valtakunnallinen vapaaehtoiskouluttajien vertaistapaaminen. Muita täydennyskoulutuksen aiheita olivat sateenkaariperheet, intersukupuolisuus ja kouluttajan valmiudet. Joulukuussa järjestettiin Oulussa kaksipäiväinen täydennyskoulutus aiheesta sukupuolen moninaisuus.

Toiminnassa on edelleen kehitetty vapaaehtoisten toteuttaman koulutuksen sisältöä yhdenmukaisemmaksi Setan perustehtävän kanssa, jolloin ihmisoikeus-, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysymyksiin on kiinnitetty erityistä huomiota. Huomiota on myös kiinnitetty siihen, että koulutuksissa sekä seksuaalisen suuntautumisen, sukupuolen ja perhemuotojen moninaisuuden kysymykset olisivat yhtä lailla edustettuina.

Setan vapaaehtoiskouluttajia oli mukana useimmissa ammattilaisten koulutuksissa kokemuskouluttajan roolissa. Koulutuspalautteissa kokemuskouluttajien osuus ammattilaisten koulutuksissa on arvioitu erittäin tärkeäksi erityisesti stereotyyppisten ja negatiivisten ennakkokäsitysten purkajana. Vapaaehtoiskouluttajat ovat myös osallistuneet eri oppilaitosten

teemapäivien toteuttamiseen sekä muiden yleisötapahtumien toteuttamiseen ja ovat toimineet ns. elävinä kirjoina Setan yhteistyötahojen toteuttamissa kirjastoissa.

4.5 Sisäinen koulutus

Setan kouluttajille ja muille toimijoille suunnatulla sisäisellä koulutustoiminnalla halutaan varmistaa Setan ulospäin tarjoamien koulutusten ja sosiaalipalvelujen laatu ja kehittää sitä yhä paremmaksi. Järjestön sisäisessä koulutuksessa koulutustoiminta toteutti vuoden aikana yhteensä 34 KSL-avusteista kurssia, jotka olivat mm. jäsenjärjestöjen jäsenille sekä Transtukupisteen asiakkaille suunnattuja..

Jäsenjärjestöille tarjottiin koulutusta sekä kouluttajien, ryhmän ohjaajien että luottamushenkilöiden osaamisen kehittämiseksi. Kouluttajakoulutuksien lisäksi vuonna 2009 järjestettiin keväällä ryhmän ohjaajille suunnattu peruskoulutus ja yhteistyössä Setan nuorisotyön kanssa nuorten ryhmän vetäjien jatkokurssi. Setan henkilökunta on osallistunut KSL-avusteiselle Ruotsi työkieleksi – kurssille sekä kevään että syksyn aikana. Koulutuspalvelut olivat yhteistyökumppanina Sateenkaariperheet ry:n toteuttamilla perinteisillä talvi- ja kesäleireillä. Jäsenjärjestöjen luottamushenkilöille sekä talousvastaaville järjestettiin syksyllä koulutusta yhdistyksen talouden hoidosta.

Tiedottaminen

Koulutustoiminnan sisäinen tiedotus toteutettiin suurelta osin sähköpostilla sekä Koulutusfoorumin ja muiden Seta-foorumeiden avulla. Koulutustoiminnan markkinointiesite päivitettiin vuodelle 2008. Koulutussuunnittelija osallistui Sateenkaariperhetyön projektin opetus-dvd:n Perheitä sateenkaaren väreissä ja sen opettajaoppaan valmisteluun ja kirjoitti kaksi lukua projektin tuottamaan oppikirjaan kirjaan Sateenkaariperheet ja hyvinvointi. Koulutustoimintaan haettiin lisää tietotaitoa kansainvälisyyskasvatukseen liittyvästä koulutuksesta.

5. Nuorisotyö

Setan nuorisotyö on tarkoitettu seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville nuorille, heidän kanssaan työskenteleville sekä nuorille ikäluokille kokonaisuudessaan. Nuorisotyötä tehdään verkostoitumalla muiden - valtakunnallisten ja kansainvälisten - nuorisotyön toimijoiden kanssa.

5.1. Yleistä

Nuorille ja nuorille aikuisille suunnattu Setan toiminta on kaikille avointa, moninaisuutta ylläpitävää ja yksilön kasvua tukevaa. Se on valtakunnallisesti kattavaa ihmisoikeustyötä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin sekä sateenkaariperheisiin kuuluvien nuorten oikeuksien puolesta. Nuoret ovat keskeisesti mukana toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Setan nuorisotyö oli vuonna 2008 suomen- ja ruotsinkielistä.

Setan nuorisotyön toimintamuotoja vuonna 2008 olivat jäsenjärjestöjen nuorisotyön tukeminen sekä vaikuttaminen ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa (muut nuorisotyötä tekevät järjestöt, nuorisotyöntekijät ja koulut), kouluttaminen ja konsultointi, erilaisten nuorille suunnattujen

tapahtumien järjestäminen ja osallistuminen muiden järjestöjen järjestämiin tapahtumiin sekä kansainvälinen yhteistyö jäsenjärjestöjen kanssa (nuorisovaihto, kansainväliset leirit ja hankkeet).

Nuorisotyötä rahoitettiin vuonna 2008 opetusministeriön yleisavustuksella. Avustuksella katettiin nuorisotyön toimintakulujen lisäksi nuorisotyön koordinaattorin palkkakustannukset sekä osa koulutussuunnittelijan, pääsihteerin ja talous- ja hallintopäällikön palkoista.

5.2. Nuorisotyön koulutukset ja nuorille suunnatun materiaalin tuottaminen

Alkuvuodesta Setan nuorisotyö ja koulutuspalvelut tuottivat yhdessä uuden "Ei homottelulle - kyllä moninaisuudelle"-esitteen jossa on opettajille ja muille koulumaailmassa työskenteleville kerätty tietoa sekä käytännön vinkkejä homottelun puuttumiseen ja LHBTI-teemojen läpileikkaavaan sisällyttämiseen opetuksessa. Esite oli ensi kertaa esillä 25–26.1.2008 Setan näyttelypisteellä EDUCA-messuilla Helsingissä ja sitä on vuoden aikana käytetty välineenä oppilaitoksiin suunnatussa koulutustoiminnassa. "Oikeus rakastaa ja olla oma itsensä"-sarjan esitteitä uudistettiin ja niistä otettiin uusi painos.

Jäsenjärjestön nuortenryhmän vetäjille järjestettiin jatkokoulutus Tampereella 12–13.4, jossa pohdittiin syvemmin ryhmänvetäjien roolia LHBTI-nuorten vertaistukijoina sekä keinoja puuttumaan vapaaehtoistyössä vastaan tuleviin haastaviin tilanteisiin. Toisena keskeisenä teemana koulutuksessa oli monimuotoinen nuorisotyö ja yhdenvertaisuuden edistäminen omassa ryhmässä. Koulutukseen osallistui 15 osallistujaa.

Marraskuussa järjestettiin Setan toimistossa avoin päivän mittainen koulutus "Nuorisotyötä ihan homona" jossa 15 nuorisotyön ammattilaista perehtyivät seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuteen, sen kohtaamiseen ja käsittelemiseen nuorisotyön kentällä.

Lisäksi nuorisotyön koordinaattori on toteuttanut vuoden aikana 18 eri vierailua LHBTI- asioiden ja nuorisotyön merkeissä eri oppilaitoksissa, nuorisotiloissa sekä järjestöjen teemailloissa. Nuorisotyön koordinaattori kirjoitti luvun sateenkaariperheiden kohtaamisesta nuorisotyössä oppikirjaan Sateenkaariperheet ja hyvinvointi.

5.3. Jäsenjärjestöjen toteuttaman paikallisen ja alueellisen nuorisotyön tukeminen

Jäsenjärjestöjen nuorisotyön tukeminen on Setan keustoimiston nuorisotyön keskeinen tehtävä. Helsingin Seudun Setan järjestämän Helsinki Pride 2008 yhteydessä järjestettiin 26.6 nuorten tapaaminen nuorisotila Sandelsin tiloissa. Keskustelutialisuuden ja workshopin aiheena oli vuoden pride-teeman mukaisesti ekologiset elämäntavat ja kestävä kuluttaminen "sateenkaaren alla".

Setan nuorisotyö järjesti 4-7.12.2008 jäsenjärjestöjen nuortenryhmien vetäjinä toimiville suunnatun opintovierailun Tukholmaan, jossa tutustuttiin Ruotsin LHBTI-kentän toimijoihin sekä järjestettiin monimuotoista nuorisotyötä käsitteleviä työpajoja yhdessä RFSL Ungdom-järjestön nuorten kanssa. Uusia ideoita nuortenryhmien toimintaan saatiin vierailusta RFSL Stockholm:in isännöimästä Egaliasta, joka on maailman ensimmäinen LHBTI-nuorille suunnattu nuorisotila. Matkan rahoitti

osittain Suomen ja Ruotsin kulttuurirahasto sekä William Thuring-säätiö. Matkaan osallistui Seta-nuorten lisäksi yhteistyökumppaneina Allianssin monikulttuurisuus- ja vähemmistötyön suunnittelusihteeri sekä liikuntavammaisjärjestöjen nuorisoverkoston Setin toimintakoordinaattori.

Nuortenryhmänvetäjien vertaistapaaminen toteutettiin Tukholman opintovierailun yhteydessä. Jäsenjärjestöjen nuorisotyön kehittämiseen annettiin lisäksi neuvontaa.

5.4. Aktiivinen yhteistyö järjestöjen ja viranomaisten kanssa

Seta on vuoden aikana aktiivisesti osallistunut Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi:n vähemmistö- ja monikulttuurisuustyöhön. Nuorisotyön koordinaattori on toiminut puheenjohtajana järjestön vähemmistö- ja monikulttuurisuustyön työryhmässä, jonka tehtävänä on tukea Allianssia yhdenvertaisuusteemojen esilläpidossa kansallisessa ja kansainvälisessä päätöksenteossa sekä sen jäsenjärjestöjä omissa yhdenvertaisuussuunniteluissaan. Nuorisotyön koordinaattori on osallistunut myös Allianssin vähemmistö- ja monikulttuurisuustyön arviointihankkeen ohjausryhmässä.

Seta on lisäksi osallistunut Allianssin koordinoimaan kulttuurien välistä vuoropuhelua edistävän Elävä kirjasto-menetelmän kehittämiseen ja levittämiseen Suomessa järjestämällä Elävä kirjasto - tapahtuman Maailma kylässä-festivaaleilla 24–25.5 sekä osallistumalla Elävän kirjaston tukiverkoston suunnittelukokouksiin. Seta on myös tukenut sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen edustajien löytämistä Elävä kirjasto –tapahtumiin ”kirjoiksi”, eli yleisön kohdattaviksi henkilöiksi, joiden kohtaamisen kautta voi tutkia omia asenteitaan.

Seta järjesti yhteistyössä Folkhälsanin, Tyttöjen talon, Väestöliiton, Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan, Mannerheimin lastensuojeluliiton, Regnbågsankanin ja Hanasaaren kulttuurikeskuksen kanssa 2.10 Espoon Hanasaassa Mihin asetat rajan? -seminaarin nuorten välisen ja nuoriin kohdistuvan seksuaalisen ja sukupuolisen häirinnän ehkäisemisestä. Seminaariin osallistui noin 90 osallistujaa.

Nuorisotyön koordinaattori piti 12.9 alustuksen LHBTI-nuorten ammatillisesta kohtaamisesta Väestöliiton Nuorten Avoimien Ovien-juhlaseminaarissa.

Yhteydenpito yhteen suomalaisen nuorisotyön suurempaan toimijaan, Suomen Partiolaisiin, vilkastui vuoden aikana. Nuorisotyön koordinaattoria pyydettiin alkuvuodesta kommentoimaan Suomen Partiolaisten ohjelmaudistusta "sateenkaarevin kynin" ja loppuvuodesta Setan nuorisotyö ja Helsingin Seudun Seta osallistui 2.11. Pääkaupunkiseudun Partiolaisten järjestämään kaupunkiseikkailuun Hiipivään Haamuun pitämällä rastin LHBTI-teemaan liittyvällä kilpailutehtävällä. Päivän aikana tavoitettiin vuorovaikutteisesti 1100 kisaan osallistujaa.

Setan nuorisotyö osallistui näyttelypisteellä Nuorten tieto- ja neuvontapalveluiden kansallisiin kehittämispäiviin Helsingin Paasitornissa 2-3.10. Lisäksi nuorisotyön koordinaattori nosti esiin LHBTI-nuorten kysymyksiä useissa mediaesiintymissä suomen- ja ruotsinkieleisessä mediassa (ks. liite 4)

Kansainvälinen yhteistyö

Seta on vuoden aikana osallistunut eurooppalaisen Youth in Action-ohjelman rahoittamaan Itämeri-alueen maiden LHBTI-nuorisojärjestöjen väliseen Roundtable-verkostoon. Suomalaisina edustajina

verkostossa toimivat nuorisotyön koordinaattori sekä hallituksen jäsen R Räihä. Elokuussa päätettiin vuoden neljännessä ja viimeisessä yhteistyökokouksessa, ettei Roundtable-yhteistyö jatketa sellaisenaan säännöllisine kokouksineen, joskin kahdessa vuodessa luodut hyvät kontaktit pyritään jatkossa hyödyntämään kahdenvälisten yhteistyöhankkeiden muodossa.

Saksalaisen LHBTI-nuorisojärjestön Jugendnetzwerk Lambdan perinteinen kesäleiri Saksan Thüringenissä järjestettiin 26.7–5.8.2008. Seta teki leirin kanssa tiedotusyhteistyötä ja leirille osallistui Setan jäsenjärjestöistä viisi nuorta.

Roundtable-verkosto järjesti 17–21.9 kansainvälisen nuorisotapaamisen Viron Tartossa, jonne kokoontui yhteensä 40 nuorta LHBTI-järjestöjen aktiiveja seitsemästä eri maasta miettimään Itämeri-alueen LHBTI-nuorten elinolojen edistämiskeinoja ja ideoimaan uusia yhteistyömuotoja. Suomen viisihenkinen edustus isännöi workshopin, jossa jaettiin hyviä käytäntöjä Setan jäsenjärjestöjen kouluvierailutyöstä.

Lisäksi Setassa tehtiin Transtukipisteessä työtä nuorten parissa, mitä käsitellään Transtukipisteen erillisestä toimintakertomuksesta.

6. Sosiaalipalvelut

Setan ja sen jäsenjärjestöjen sosiaalipalvelutoiminta täydentää yhteiskunnan tarjoamia palveluja. Vuonna 2008 Setan sosiaalipalvelut koostuivat Transtukipisteen sosiaalityöstä ja perhetyöstä sekä Sateenkaariperhetyön projektin asiakastyöstä. Pääosin vapaaehtoistyönä toteutettavaa jäsenjärjestöjen sosiaalipalvelutyötä tuettiin Setan kautta Raha-automaattiyhdistyksen varoin.

6.1 Moninaiset elämäntilanteet ja tukimuodot

Setan ja sen jäsenjärjestöjen sosiaalipalvelut täydentävät julkisen ja muun kolmannen sektorin palveluja. Setan ja sen jäsenjärjestöjen sosiaalipalveluiden tunnuspiirteitä ovat ammatillisen työn ja vapaaehtoistyön yhdistäminen sekä yhteisöllisen tuen organisoiminen. Setan sosiaalipalvelut toteutuivat vuonna 2008 erityisesti Transtukipisteen ja Sateenkaariperhetyön projektin kautta. Setan sosiaalityön merkitys nousee siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden valmiudet tunnistaa asiakaskunnassaan seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuutta ja olla avuksi identiteettiin liittyvissä erityiskysymyksissä ovat keskimäärin heikot.

Setan edustamat ryhmät tarvitsevat myös neuvontaa olemassa olevien palvelujen pariin hakeutumisessa, sillä palvelurakenne huomioi heidät huonosti omassa tiedottamisessaan. Siksi heillä ei useinkaan ole ajankohtaista tietoa siitä, mitkä palvelut ja etuudet ovat heidän käytettävissään. Riippuen henkilölle kertyneistä eriarvoisen kohtelun kokemuksista osalla seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen edustajista syrjinnän pelko heikentää vahvasti kykyä selvittää itse, mitkä palvelut olisivat heidän käytettävissään. Seta pyrkii myös kirjelmöimään eri tahojen kanssa, jos näiden välittämässä tiedossa on epätarkkuuksia ja väärinymmärryksen vaara. Vuonna 2008 kirjelmöitiin mm. Kelan tiedotuksen kanssa liittyen sateenkaariperheiden käytössä oleviin perhevapaisiin ja niistä tiedottamiseen internetissä.

Setan ja sen jäsenjärjestöjen sosiaalipalveluissa kohdataan elämäntilanteiden, identiteettien, perhemuotojen sekä sukupolvien kirjo. Palveluita käyttävät seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin

kuuluvien ihmisten lisäksi heidän läheisensä sekä ihmiset, joilla on muunlaisia ongelmia seksuaalielämässään, identiteettimäärittelyissään tai parisuhteissaan. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisten läheiset ja omaiset jäävät usein yksin kysymystensä kanssa, mikä voi aiheuttaa traumatisoitumista ja sosiaalisten suhteiden vaurioitumista.

Ryhmätoiminnan lisäksi tarvitaan ammatillisen työntekijän apua erilaisten kriisitilanteiden ja pitkittyneiden tai monisyisten ongelmien selvittelyssä. Kun samassa perheessä yhdistyy useampia erilaisia vähemmistötilanteisiin tai marginalisoitumisiin liittyviä ongelmia, perhe- ja verkostoterapeuttisista menetelmistä on ollut apua. Perhe- ja yhteisötyön kehittäminen oli erityisen aktiivista Transtukupisteen toiminnassa. Lisäksi Transtukupisteen toiminnassa palveluunohjaus ja lausuntojen laatiminen ovat olleet hyvin tärkeä osa sosiaalipalvelua.

6.2 Sateenkaariperhetyön projekti

Toimintavuosi oli kolmivuotisen RaY:n rahoittaman perheprojektin viimeinen vuosi. Vuoden keskeisimmät tuotokset olivat uuden oppikirjan ja opetus-dvd:n julkaiseminen. Lisäksi projektin toimintavuoteen sisältyi koulutus- ja tiedotustoimintaa. Projekti saavutti sekä vuositavoitteensa että kokonaistavoitteensa, mikä voitiin todeta vuoden lopussa suoritetussa itsearvioinnissa, joka suoritettiin osana RaY:lle tehtyä loppuraporttia.

Oppimateriaali

Projektikoordinaattori valmisteli useamman kirjoittajan yhteistoimintana toteutetun teoksen, joka toimii käsikirjana sosiaali- ja terveystieteiden ja koulutoimen ammattilaisille sekä oppikirjana näiden alojen opiskelijoille. Sateenkaariperheet ja hyvinvointi: eväitä lasten kanssa työskenteleville (toim. Juha Jämsä, PS-kustannus 2008) käsittelee muun muassa sateenkaariperheiden yhteiskunnallista asemaa, oikeudellista tilannetta, kokemuksia palveluista ja samaa sukupuolta olevien vanhempien lasten kehitystä tutkimuskirjallisuuden valossa. Viimeksi mainitun luvun kirjoitti lastenpsykiatri, dosentti Tytti Solantaus. Lisäksi kirja käsittelee laajasti sateenkaariperheiden kohtaamista sosiaali- ja terveystieteissä synnytyssairaala- ja nuorisotyöhön. Teoksen valmistelussa hyödynnettiin projektissa aiemmin julkaistua, kyselytutkimuksen tutkimusraporttia *Suomalaiset sateenkaariperheet sosiaali- ja terveystieteissä ja koulussa* (Kuosmanen & Jämsä, TM 2007).

Suomenkielinen dvd-opetusohjelma *Perheitä sateenkaaren väreissä* (ohj. Victor Kadyrov) julkaistiin loppuvuodesta. Ohjelma sisältää tekstityksen suomen, ruotsin, englannin, ranskan, italian ja venäjän kielillä. Ohjelma koostuu kahdesta 15–20 minuutin audiovisuaalisesta osuudesta, joista toinen on suunnattu perheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille ja toinen koululaisille peruskouluissa ja toisella asteella sekä ohjaajalle tai opettajalle suunnatun 20-sivuisen kirjallisen materiaalin. Dvd:n traileri on nähtävillä projektin nettisivuilla ja YouTubessa. Dvd postitettiin joulukuussa n. 3500 oppilaitokseen: kaikkiin peruskouluihin, lukioihin, ammatillisiin oppilaitoksiin, täydennyskoulutuskeskuksiin, kansalaisopistoihin ja valikoiduille korkeakoulujen laitoksille.

Koulutustoiminta, seminaarit ja messut

Yhdessä uusien koulutusmateriaalien kanssa sateenkaariperhekysymyksiin liittyvä koulutustoiminta on projektin myötä integroitunut osaksi Setan omaa koulutustoimintaa. Projekti osallistui koulutustoiminnan järjestämään vapaaehtoiskouluttajien koulutukseen, jossa keskityttiin sateenkaariperhe-aiheesta kouluttamiseen. Uudet oppimateriaalit tukevat myös sateenkaariperhekysymysten sisällyttämistä jäsenjärjestöjen koulutustoimintaan, jolloin alueellisten yhdistysten kautta tietoa välittyy varmemmin pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Erityisesti tietopohja hyödyttää jäsenjärjestöistä Sateenkaari perheet ry:ä, jonka kautta on mahdollista tavoittaa laajasti suomalaisia sateenkaariperheitä ympäri maan. Myös projektin jälkeen Setan sivujen yhteyteen jäänyt internetportaali tarjoaa työvälineitä moninaisuuden kohtaamiseen ammattilaisille ja ohjeistusta perheille.

Sateenkaariperhetyön projekti järjesti huhtikuussa kaksipäiväisen koulutuksen adoption ja sijaishuollon ammattilaisille Helsingissä. Päiville osallistui 50 alan ammattilaista kuntien sosiaalitoimesta, järjestöistä ja STM:stä. Suomessa toimii joitakin nais- ja miespareja sijaisperheinä ja adoption puolella odotetaan itsellisten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien hakijoiden lisääntyvän tulevaisuudessa. Mahdollisten lakimuutosten myötä hakijoiksi voi hakeutua myös pareja. Koulutuksen osallitujissa oli hyvä edustus Pelastakaa lapset ry:stä, joka on se taho jolta oletettavasti tullaan tilaamaan keskeinen osa siitä adoptioeuvonnasta, jota annetaan, jos perheen sisäisen adoptio avautuu samaa sukupuolta oleville pareille vuonna 2009, hallituksen esityksen mukaisesti. Koulutuksessa pohdittiin myös, millä eri toimilla voitaisiin lastensuojelussa, perhehoidossa ja adoptiossa voimauttaa prosessin eri osapuolia, jotta sateenkaariperheisiin tehtävät sijoitukset toimitaisivat lapsen parhaan edun mukaisesti. Ryhmätyössä tarkasteltiin sijoitusta erikseen sosiaalityöntekijän, lapsen, biologisten vanhempien ja sijais- tai adoptiovanhempien näkökulmista.

Toukokuussa järjestettiin Turussa projektin viimeinen alueellinen seminaari ”Sateenkaariperheiden kohtaaminen – seminaari perheiden moninaisuudesta palveluissa”. Iltapäiväseminaarin esitelmien aiheina olivat sateenkaariperheiden kohtaaminen neuvolassa ja päivähoitossa sekä perheiden moninaisuus kirkon perheasiain neuvottelukeskuksessa. Avausesitelmän piti kansanedustaja Ilkka Kantola, joka puhui perheiden moninaisuudesta lainsäätäjän näkökulmasta.

Syyskuussa projekti osallistui Espoon seurakuntayhtymän järjestämän Sateenkaariperheseminaarin valmisteluun. Projektissa on pyritty luomaan yhteistyösuhteita evankelis-luterilaisen kirkon lapsi- ja perhetyöhön. Kenttä on haastava, koska kirkolla instituutiona on jäsentymätön kanta seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin. Kirkon lapsi- ja perhetyön kenttä on kuitenkin laajuudessaan merkityksellinen, ja sen piirissä työskentelee monia moninaisuuden huomioonottamiseen sitoutuneita henkilöitä.

Joulukuussa järjestettiin projektin loppuseminaari ”Sateenkaariperheiden hyvinvoinnin työkalupakki” Helsingissä. Tilaisuuden avasi puoluejohtaja Jutta Urpilainen. Alkuiltapäivän keskustelua seminaarissa julkistetuihin uusista oppimateriaaleista johti kirkon perhetyön johtaja Martti Esko. Lisäksi kuultiin Mannerheimin lastensuojeluliiton puheenvuoro siitä, kuinka kohdata perheiden moninaisuutta MLL:n työssä. Iltapäiväseminaarin päätti laaja perhepaneeli, jossa erilaiset perhemuodot olivat adoptiovanhemmista erovanhempiin hyvin edustettuina.

Projektikoordinaattori osallistui ILGA Europan konferenssiin LGBT Families in Europe maaliskuussa Ljubljanassa, Sloveniassa. Konferenssin tarkoituksena oli luoda arena eri EU -

maiden sateenkaariperheasioiden aktiiveille keskustella keskenään, verkostoitua ja vaihtaa kokemuksia kansainvälisellä tasolla. Konferenssissa keskityttiin projektien ja hyvien käytänteiden esittelyn lisäksi pohtimaan sateenkaariperheiden asemaa eri EU-maissa, olemassa olevia epäkohtia sekä niihin puuttumista mm. EU:n tasolla tapahtuvan vaikuttamisen kautta. Projektikoordinaattori esitteli projektissa tehtyä sateenkaariperhetutkimusta ja sen tuloksia.

Projekti osallistui myös Suomen lastenhoitoalan opintopäiviin, Lastensuojelun perhehoidon päiviin pitämällä työryhmän mies- ja naispareista sijaisperheinä ja Seksuaalisuusmessuihin pitämällä työpajan sateenkaariperheistä.

Muu tiedotus ja tiedontuotanto

Projektissa tehtiin mediayhteistyötä (ks. liite Setan mediaosumat). Projektikoordinaattori kirjoitti myös artikkelin Sateenkaariperheiden lasten hyvinvointi (Jämsä, Juha) teokseen Lasten ja nuorten hyvinvointi (tulossa, THL 2009). Myös Stakesin/ THL:n Sosiaaliportissa Lastensuojelun käsikirjassa julkaistiin artikkeli sateenkaariperheistä lastensuojelun asiakkaina www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/sateenkaariperheet/

Projektin aikana sateenkaariperheelliset lähestyivät työntekijöitä kysymyksissä, jotka liittyivät perheiden oikeuksiin. Tämä muodostuikin projektin neuvontatyön ytimeksi. Projektissa kertyneen tiedon säilymiseksi internetsivuille koottiin tiiviit vastaukset muutamiin tavallisimpiin byrokratiakysymyksiin: <http://www.seta.fi/perheprojekti/perheet/byrokratiavinkkeja.html>. Lisäksi Seta hakijoiden pyynnöstä antoi lausuntonsa kolmen Kelan hedelmöityshoitojen korvauspäätöksen valituksen liitteeksi.

Projektin internetportaali saatettiin valmiiksi ja se jää Setan sivujen yhteyteen käyttöön ammattilaisille, perheille ja suurelle yleisölle: <http://www.seta.fi/perheprojekti/>

Yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistuminen ja tiivis mediayhteistyö projektissa toivat lisää näkyvyyttä sateenkaariperheiden kysymyksille suomalaisessa yhteiskunnassa. Myös lapsi- ja perhetyön ammattilaisia on saavutettu laajasti. Toimintavuonna ammattilaisia ja ammattilaiseksi opiskelevia on tavoiteltu nimenomaan uuden oppimateriaalin ja koulutuksen kautta. Perhemuotojen moninaisuuden näkyväksi tekeminen on edellytys sille, että vähemmistöasiakasryhmien tarpeet voidaan ottaa tulevaisuudessa huomioon palvelujen suunnittelussa ja tarjoamisessa.

6.3 Transtukipiste

Transtukipisteen sosiaalityö, perhe- ja verkostotyö ja yhteistyö muodostivat keskeisen osan Setan sosiaalipalveluja vuonna 2008. Transtukipisteen toiminnasta kerrotaan erillisessä *Transtukipisteen toimintakertomuksessa*.

7. Tiedottaminen

Toimintavuoden aikana mediayhteistyö oli hyvin vilkasta. Erityisesti syksyllä 2008 julkisuuteen nousseet seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen työsyryntään niveltävät tapaukset lisäsivät Setan näkyvyyttä julkisuudessa (ks. liite 4, Mediaosumat). Media haki Setalta myös entistä enemmän asiantuntemusta juttujen taustatyöhön. Lisäksi Setan edustajat toimivat kutsusta syyskuussa kahden viikon ajan asiantuntijavasajina Helsingin Sanomien verkkosivujen Ryhmäterapia-palstalla, missä käsiteltiin lukijoiden kysymyksiä seksuaalivähemmistöistä.

Vuoden 2008 toimintaa suunniteltaessa toiminnan painopisteeksi oli nostettu tiedottamisen kehittäminen. Koska lisäresursseja uuden työntekijän, tiedottajan palkkaamiseen ei saatu, tiedottamisen kehittämistä ei voitu toteuttaa koko laajuudessa. Toimintavuonna painopiste oli sähköisen viestinnän kehittämisessä. Keskeinen toimintavuoden uudistus oli uusien nettisivujen suunnittelu ja tilaaminen tarjouspyyntömenettelyn kautta. Visuaalisen ulkoasun sivuille suunnitteli Hahmo Oy ja tekninen toteuttaja oli Slapmedia Oy.

Setan omien www-sivujen lisäksi Transtukipisteellä on omat nettisivut. Lisäksi Sateenkaariperhetyön projektilla oli omat nettisivut. Toimintavuoden aikana Setalla oli käytössään internetissä keskustelufoorumi, jossa oli yli 10 000 rekisteröitynyttä käyttäjää. Keskustelufoorumilla on useita alueita, joista osan lukeminen vaatii rekisteröitymistä, osaa voi lukea rekisteröitymättä. Foorumilla välitetään tietoa ajankohtaisista tapahtumista, koulutuksesta ja uutisista. Lisäksi foorumi on tärkeä vertaistuen ja tiedon tarjoaja sen sisältäessä omat osiot muuan muassa sateenkaariperheellisille, transihmisille ja opetustehtävissä toimiville. Foorumi toimi muun muassa Sateenkaariperhetyön projektin tiedottamisen yhtenä keskeisenä kanavana perheitä tavoiteltaessa.

Keskeinen osa asiantuntijoille suunnattua tiedottamista on osallistuminen eri messuille sekä haastattelut asiantuntijajulkaisuissa (ks. liite 4, Mediaosumat) sekä oma tiedontuotanto, muunmuassa oppikirja Sateenkaariperheet ja hyvinvointi ja Perheitä sateenkaaren väreissä –dvd opettajaoppineen Asiantuntijoille tiedottaminen on osa sitä yhteiskunnallista vaikuttamistyötä, jossa pyritään valtavirtaistamaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvää tietoa ja osaamista sisälle olemassa olevia palvelurakenteita. Valtavirtaistamisen kautta tavoitellaan tilannetta, jolloin voitaisiin todeta saavutetun yhdenvertaiset palvelut koko yhteiskunnassa.

Seta ja sen jäsenjärjestöt tarjoavat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville kommunikaatioväyliä ja mahdollisuuksia kohtaamisiin ja vertaistukeen. Toimintavuoden aikana yhteisöllisyyttä toteutettiin Setassa esimerkiksi Transtukipisteen ja sateenkaariperhetyön projektin tapaamisten, ryhmätoiminnan ja leirien sekä jäsenjärjestötapaamisten merkeissä.

Toimintavuoden aikana Seta tiedotti toiminnastaan jäsenjärjestöille, yhteistyökumppaneille ja tiedotusvälineille sähköpostitse, www-sivujen ja SetaFoorumin kautta. Lisäksi Setan puheenjohtaja julkaisi blogia omalla sivullaan <http://setanpj.wordpress.com/>.

Seta julkaisi Z-lehdessä, joka toimintavuoden aikana muutti nimensä Voltiksi, Setan sivuja. Sivuilla tiedotettiin Transtukipisteen toiminnasta ja julkaistiin jäsenjärjestöjen yhteystiedot joka numerossa. Lisäksi sivuilla julkaistiin artikkeleita seksuaalivähemmistöihin liittyen artikkeleita ikääntyvien kysymyksistä ja parisuhdeväkivallasta sekä sukupuolivähemmistöihin liittyen transihmisten terveystalutkimuksesta ja Trans-Helsinki-tapahtumasta. Lisäksi julkistettiin Setan kunnallisvaalikampanja ja kerrottiin Itämeren alueen Roundtable-nuorisoyhteistyöstä.

Setan edustajat osallistuivat seuraaville messuille: Educa-messut (25.–26.1.) Sosiaalialan asiantuntijapäivät (14.–15.3.) ja Seksuaalisuusmessut (11.–12.9). Vuoden 2008 valtakunnallisen Pride-tapahtuman järjesti Helsingin seudun Seta. Seta oli tapahtumassa esillä mm. luovuttamalla Asiallisen Tiedon Omena- ja Kunniarotta –palkinnot. Lisäksi Seta oli edustettuna Homofobian vastaisen päivän tapahtumissa toukokuussa, Maailma kylässä – festivaalilla toukokuussa sekä Tribadien yöt ja päivät – lesbo-, bi-, ja transkulttuuriviikon tapahtumissa Helsingissä syyskuussa, missä ILGCN (International Lesbian and Gay Cultural Network) luovutti Setalle Arco Nordica-palkinnon homofobiaa ja hiljaisuutta vastaan taistelemisesta yhteistyössä kulttuuritoimijoiden kanssa. Lisäksi Transtukipiste järjesti marraskuussa TransHelsinki-tapahtuman, jonka päätapahtuma ihmisoikeusseminaari sai hyvin huomiota julkisuudessa. Tapahtuman avauspuheen piti tasa-arvovaltuutettu.